

Verhaal van lusten en lasten

Gesprek met Joachim Beddegenoots (Groep Arco)
over nieuwe vzw-wet

Opgetekend door Jan Gordts (redactiesecretaris)

Ha, de *roaring twenties*. Spontaan denk je dan aan charleston, meterslange halssnoeren, ponykopjes, lawaaierige en rokerige danstenten, *champagne à gogo*. En er speelden zich nog andere opwindende taferelen af. Op 27 juni 1921 wordt de wet bekrachtigd 'waarbij aan de verenigingen zonder winstgevend doel en aan de instellingen van openbaar nut rechtspersoonlijkheid wordt verleend'. En nauwelijks een maand later ziet het ACW – wat toen stond voor Algemeen Christelijk Werkersverbond – het licht, als federatie van arrondissementele werkersverbonden.

Deze bijdrage gaat over de *nieuwe* vzw-wetgeving en - ja - zoals zal blijken uit het verhaal, óók over de christelijke arbeidersbeweging.

De nieuwe wet van 2 mei 2002 - gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad* van 18 oktober 2002 - brengt ingrijpende wijzigingen aan op de vzw-wetgeving. Om te beginnen in de terminologie. Zo spreken we voortaan niet meer van een 'raad van beheer', maar van een 'raad van bestuur'; niet meer van een 'beheerder', maar van een 'bestuurder'; niet meer van een 'vereniging zonder winstgevend doel', maar van een 'vereniging zonder winstoogmerk'. Maar dat is *au fond* niet de kern van de zaak. Er zijn tal van andere aspecten die men maar best weet, wil men als 'goede huisvader' niet op een mooie dag voor verrassingen komen te staan.

Onze gids doorheen vzw-land is Joachim Beddegenoots, bedrijfsjurist van Groep Arco en adviseur van Procura, het vzw-adviesbureau. Wij stelden hem vragen, hij gaf ons antwoorden. En u leest mee...

OUD EN NIEUW

GMG: De oude vzw-wet is ruim tachtig jaar meegegaan, maar was nu kennelijk aan vernieuwing toe. Waarom? Voldeed ze niet meer?

"De oude vzw-wet bestond uit slechts 32 artikels. Ter vergelijking, het wetboek van vennootschappen telt er meer dan 870. De vzw-sector was in feite ondergereguleerd. In de loop van de voorbije tachtig jaar zijn de leemten in de wetgeving wel goed opgevuld geworden door rechtspraak en rechtsleer, maar de vzw-wet was en bleef een uitermate soepel instrument voor mensen die iets wilden organiseren. Probleem was dat men de wet ook ging aanwenden voor doeleinden waarvoor ze niet bestemd was. Er zijn met vzw's nogal wat misbruiken geweest. Zo waren er niet weinig die men eigenlijk onder de vorm van een handelsvennootschap had moeten oprichten, zoals restaurants, tavernen en dergelijke meer. Zij bezondigden zich aan oneerlijke mededinging tegenover de han-

delszaken die wel de juiste weg bewandelden. Een tweede probleem: er ontstonden meer en meer grote vzw's. Het ging heus niet alleen meer om kaart- en wielertoeristenclubs, maar ook om ziekenhuizen, universiteiten, scholen, kloosterorden, voetbalclubs... Grote entiteiten die zware verbintenissen aangingen, maar zo goed als géén boekhouding hadden of geen doorzichtigheid betoonden ten aanzien van de buitenwereld. Die wist vaak niet met wie ze nu precies te maken had, of ze haar geld ging terugzien, of de aange-gane engagementen zouden nagekomen worden enzomeer.

Een derde probleem: bepaalde mensen en milieus - drugsmiddens bijvoorbeeld - durfden de vzw-structuur ook gebruiken voor criminele activiteiten.

En ten slotte waren er schandalen met politieke partijen die bijvoorbeeld via vzw's oorlogskassen opbouwden, maar er een oneigenlijk gebruik aan gaven.

Vandaar dat volgens mij niet zozeer de vzw's zelf vragende partij waren om de wet te wijzigen - die was volledig volgens de wensen van de sector ingevuld -, maar, eertijds, veeleer de overheid en, meer en meer, de publieke opinie die de schandalen beu was, evenals de Belgische ondernemingen die beducht waren voor oneerlijke concurrentie."

GMG: Sinds kort is er een nieuwe vzw-wet. Is die er vlot en vlug gekomen of gaat er een lange voorgeschiedenis aan vooraf?

"Bij de aanvang leek het zeer snel te gaan. De vorige regering onder Jean-Luc Dehaene had een ontwerp klaar, maar daar is het bij gebleven. De volgende, met andere woorden de huidige regering, heeft het opnieuw opgenomen, maar al met al heeft het vijf jaar

Joachim Beddegenoots: "De nieuwe vzw-wet is tegelijk én soepeler én strenger."

geduurd voor de wet er was, zijn er honderden amendementen uitgebracht, heeft de Senaat tot twee keer toe het door de Kamer reeds goedgekeurde ontwerp geëvoceerd. Nee, het is niet bepaald van een leien dakje gelopen.

Goed, de wet is er nu, maar - en dit is toch wel belangrijk om te onderstrepen - is nog niet in werking getreden omdat het wetgevend werk nog niet helemaal klaar is. De twee belangrijkste onderdelen ervan dienen nog uitgewerkt in koninklijke besluiten: alles wat te maken heeft met boekhouding en het 'vzw-dossier' dat moet worden neergelegd. Uiteindelijk, als alles nu goed blijft gaan, zal het vijf tot zes jaar geduurd hebben vooraleer de wet definitief is. De inwerkingtreding als zodanig voorzie ik tegen Pasen 2003."

GMG: In welke opzichten onderscheidt de nieuwe wet zich vooral van de oude? Wat beoogde de wetgever hoofdzakelijk?

"Een eerste doel dat voor ogen stond, was de transparantie van de sector verhogen. Om commerciële mistoestanden te vermijden, om criminele praktijken -witwasoperaties bijvoorbeeld - tegen te gaan en om misbruiken bij politieke partijen en sekten aan te pakken. Men wou duidelijk kunnen zien: wat is de bedoeling van de organisatie en hoe is het gesteld met haar financiële draagkracht.

Daarnaast wou men ook meer gaan professionaliseren, de vzw-sector meer gaan opbouwen naar het model van het vennootschapsrecht. Weet dat er in België 90.000 vzw's zijn, waaronder een heleboel grote. In zijn totaliteit een belangrijke sector dus.

Ook modernisering behoorde tot het lijstje van nagestreefde doelen. Hier kan vermeld de aanpassing van de terminologie en de afschaffing van voorbijgestreefde, zware en stremmende procedures, zoals de homologatie van een beslissing van de algemene vergadering.

In diezelfde wet heeft men ook de private stichting in het leven geroepen, vooral bedoeld voor twee specifieke gevallen. Enerzijds de certificatie van effecten praktisch mogelijk maken: scheiding van de vermogensrechten en de zeggenschapsrechten van aandelen, een vrij technische aangelegenheid. Anderzijds de mogelijkheid creëren om een fonds voor een gehandicapt kind in het leven te roepen. Ouders kunnen bepalen dat tijdens hun leven of na hun overlijden (een deel van) hun vermogen wordt ingebracht in een stichting, precies om dat kind in zijn verdere leven een ruggensteun te geven.

Joachim Beddegenoots

De vertegenwoordiging van de vzw naar de buitenwereld wordt er veel doorzichtiger op.

”

En ten slotte was er het aspect 'internationalisering'. Dit houdt in: rekening houden met de buitenlandse vzw's met vestigingen in België en de mogelijkheid voorzien om een internationale vzw te creëren, in een context van samenwerking tussen verschillende landen."

MET DEZE WET WORDT HET ANDERS

GMG: Om die doelen te bereiken, werden aan de oude wet diverse wijzigingen aangebracht. Wat zijn de meest markante?

"Een eerste set maatregelen - ik heb er al allusie op gemaakt - wou de doorzichtigheid en de rechtszekerheid ten goede komen.

Om te beginnen krijgt een vzw nu sneller rechtspersoonlijkheid. Vroeger was dit op het ogenblik dat de statuten werden gepubliceerd in het *Belgisch Staatsblad*, wat soms tot één jaar kon aanslepen. Je richtte een vzw op en pas een jaar later had je rechtspersoonlijkheid. Zeer vervelend als je al contracten wou afsluiten of iets organiseren. Nu ben je rechtspersoon vanaf de neerlegging van het dossier op de griffie.

Tweede probleem dat men wou ondervangen, heeft te maken met de 'vzw in oprichting'. Stel dat je vóór de vzw er daadwerkelijk is, al contracten wil afsluiten: om een zaal te huren, artiesten te engageren, materiaal te bestellen en dergelijke. Zaken die niet kunnen wachten tot de vzw effectief is opgericht, want dat vraagt wel wat werk en vergt wel wat tijd. Dan kun je al contracten afsluiten in naam van de 'vzw in oprichting'. Vroeger was dat niet wettelijk geregeld. Nu is er een zeer duidelijk wettelijk regime dat voorziet dat binnen bepaalde termijnen de vzw de vooraf bestaande verbintenissen kan overnemen.

Daarmee verdwijnen de oorspronkelijke ondertekenaars uit beeld en is het de vzw die geacht wordt de contracten te hebben aangegaan. Een hele geruststelling voor de oprichters!

Nog steeds in ditzelfde kader, een woordje over de nietigheid

van vzw's. De wet zegt nu duidelijk dat die maar geldt vanaf de uitspraak van de nietigheid, zonder terugwerking in de tijd; met andere woorden, niet meer retro-actief. Alle verbintenissen die de vzw heeft afgesloten vóór haar nietigheid blijven geldig. Ook weer een element van geruststelling voor de buitenwereld. Tevens heeft de wetgever het aantal redenen om zich te ontbinden limitatief omschreven. Niet meer voor om het even wat dus, nee, de wet moet uitdrukkelijk in de mogelijkheid voorzien."

GMG: Daarmee is het lijstje nog niet af...

"Inderdaad. Nog steeds om de transparantie en de rechtszekerheid te vergroten, is nu ook bepaald dat de statuten moeten vermelden in welk gerechtelijk arrondissement de vzw-zetel gevestigd is. Derden die de statuten lezen, kunnen thans onmiddellijk weten tot welke griffie ze zich moeten wenden om héél het dossier in te kijken.

De vertegenwoordiging van de vzw naar de buitenwereld wordt er veel doorzichtiger op. Dit element moet zeer expliciet in de statuten zijn uitgewerkt en volledig gepubliceerd worden. Dat was vroeger niet helemaal het geval. Ik maak het rijtje af. Bij de griffie - van de rechtbank van koophandel of van de rechtbank van eerste aanleg, dit is nog niet helemaal duidelijk - dient nu een volledig dossier neergelegd, met statuten, ledenlijst, jaarrekeningen en dergelijke. Zo kan de buitenwereld op een vast aanspreekpunt alles raadplegen

Joachim Beddegenoots

Men wil de vzw-sector meer gaan opbouwen naar het model van het vennootschapsrecht.

”

wat voor haar belangrijk is over die vzw. Desgewenst kan ze daar zelfs afschriften van krijgen.

De vzw zal voortaan ook een ledenregister moeten bijhouden dat binnen de acht dagen na wijziging dient bijgewerkt.

Vroeger was dat pas binnen het jaar. Er wordt dus als het ware veel korter op de bal gespeeld.

En ten slotte is er de grote 'klopper' van de wet: de boekhouding. Eén van de grote eisen van de buitenwereld ten aanzien van de vzw's luidde: toon ons wat jullie waard zijn. Zijn jullie solvabel, kunnen we met jullie contracten aangaan? Vroeger was er eigenlijk geen boekhoudverplichting voorzien en werkte men louter op basis van rekeningen. Nu wordt een en ander in detail geregeld." (zie *kadertje*)

SOEPELER EN STRENGER

GMG: Daarenboven - en dat is een tweede set van maatregelen - wou de wetgever meer soepelheid inbouwen...

"Klopt. Men wil soepelheid inbouwen door af te schaffen wat niet meer nodig is, maar tegelijkertijd wordt men ook strenger - ik kom daar verder op terug - om de doelstellingen van de wet niet voorbij te schieten.

Over welke versoepelingen gaat het dan zoal? Vroeger mocht een vzw niet méér onroerend goed bezitten dan ze werkelijk nodig had voor de realisatie van haar doel. Deze bepaling leverde veel problemen op voor patrimoniumvzw's: vzw's die precies werden samengesteld om onroerend goed in te brengen dat dan desgevallend ter beschikking werd gesteld van zusterorganisaties. Deze beperking wordt volledig afgeschaft. Een vzw mag nu alle onroerend goed aanhouden dat zij maar wil. Zeker in onze beweging kan dit

sommige bestaande vzw's soelaas bieden. Vroeger kon het doel van de vzw enkel met unanimitéit van stemmen op de algemene vergadering gewijzigd worden. Het volstond dat een iemand tegen stemde en heel de vzw zat voor het blok. Nu is een 4/5-meerderheid voldoende.

Vervolgens is er de afschaffing van de homologatieprocedure. Wat behelst dit? Als je de statuten van je vzw wou wijzigen, moest 2/3 van de leden aanwezig zijn. Was dat niet het geval - wat in grote vzw's vaak gebeurde -, dan moest je een tweede algemene vergadering bijeenroepen. Die kon beslissen, ongeacht het aantal aanwezigen. Maar, aldus de wet vroeger, om de garantie te hebben dat een en ander correct is verlopen, moet die beslissing gehomologeerd worden door de rechtbank van eerste aanleg. Concreet moest je als vzw een advocaat aanspreken die een verzoekschrift tot homologatie van de beslissing indiende en de rechtbank ging dan na of het hele spel formeel correct gespeeld was. Een heel gedoe, dat nu verdwijnt.

Misschien van minder belang, alhoewel. Vroeger moesten er bij een eventuele onderhandse oprichting - dus niet bij notaris - van een vzw, evenveel ondertekende exemplaren zijn als er partijen waren. Erg vervelend, want stel dat je met dertig oprichters bent, dan moesten er dertig exemplaren zijn, met daarop telkens dertig verschillende handtekeningen, in totaal negenhonderd handtekeningen dus. Ontbrak er één, dan was het contract niet geldig gesloten. Met de nieuwe wet zijn twee exemplaren voldoende."

GMG: Ook de regeling in verband met giften en legaten is gevoelig versoepeld, niet?

"Correct. Als een vzw een schenking bij gift

onder levenden of bij legaat - bij testament dus - ontvangt, dan moet zij krachtens de huidige wet aan het ministerie van Justitie een machtiging vragen als het onroerend goed betreft ofwel roerend goed van meer dan 10.000 euro in waarde. Deze in de praktijk 'vervelende maatregel' wordt nu versoepeld in die zin dat zolang de waarde van de gift - hetzij roerend, hetzij onroerend - de 100.000 euro niet overtreft, er geen machtiging vereist is. Het grensbedrag wordt met andere woorden vertienvoudigd vergeleken met vroeger, wordt bovendien jaarlijks geïndexeerd en slaat ook, zoals gezegd, op onroerend goed.

Tot slot, nog steeds wat het aspect versoepeling betreft, wordt de hele administratie sterk vereenvoudigd. Voortaan moet je niet meer zelf het *Belgisch Staatsblad* aanschrijven om daarin alles te laten publiceren wat moet gepubliceerd worden. Je moet enkel nog je dossier gaan neerleggen op de griffie en die zal het nodige doen om uittreksels eruit te laten publiceren. Dit zou bovendien een goedkopere werkwijze moeten zijn..."

GMG: U haalde het al aan, de nieuwe wet houdt ook enkele elementen van verstrenging in...

"Om te beginnen, de transparantiemaatregelen zijn een mooie zaak voor de buitenwereld, maar - keerzijde van dezelfde medaille - een zware dobber voor de vzw's. Een vzw zal veel beter haar ledenbestand moeten opvolgen, gegevens moeten publiceren over haar bestuurders en vertegenwoordigers, een boekhouding moeten voeren... Niet vanzelfsprekend allemaal, zeker niet voor kleine(re) vzw's die daar geen personeel voor hebben.

Joachim Beddegenoots

De vzw-sector was in feite ondergereguleerd.

Tweede maatregel in dit verband: een vzw die gedurende drie jaar haar jaarrekeningen niet heeft neergelegd, wordt beschouwd als een 'slapende vzw' en die kan gerechtelijk ontbonden worden. Als je je verplichting inzake de jaarrekeningen drie jaar na mekaar niet nakomt, en je reageert niet op de aanmaningen van de rechter, dan zul je verdwijnen als vzw.

Tot slot, de ontbinding wordt wat strenger. Terwijl daar vroeger op de algemene vergadering dezelfde meerderheid voor nodig was als voor een statutenwijziging - 2/3 - wordt dit nu voor de ontbinding opgetrokken tot 4/5."

EN NU VOORUIT...

GMG: Wat is nu 'de moraal van heel dit verhaal' voor de brede christelijke arbeidersbeweging, waarin meerdere vzw's actief zijn?

"Waar moeten onze vzw's op letten? Zij zullen moeten nagaan onder welk boekhoudregime zij vallen en dat correct toepassen. Mogelijks zal dat binnen de beweging meer boekhouderswerk opleveren.

Zij zullen een dossier bij de griffie moeten aanleggen alsook een interne ledenlijst opmaken. Een 'vage' lijst volstaat niet meer; men zal effectief werk moeten maken van het opstellen

en het binnen een tijdspanne van acht dagen steeds aanpassen ervan. Een hele klus...

Zonder twijfel goed nieuws is dat de patrimoniumvzw's, die er allicht ook her en der binnen de beweging zijn, niet meer het wettelijk probleem zullen hebben van 'te veel' onroerend goed te bezitten. Ze hoeven dat patrimonium voor de buitenwereld niet meer te verantwoorden.

En waar onze vzw's zeker ook tijdig moeten

aan denken: tijdig de statuten aanpassen. En nu moet ik even uitweiden over de inwerkingtreding van de wet. De wet is gepubliceerd in het Staatsblad van 18 oktober van dit jaar, maar treedt in voege de eerste dag van de tweede maand volgend op de bekendmaking van het koninklijk besluit ter uitvoering van de wet. Dit uitvoeringsbesluit verwachten wij tegen eind 2002, de publicatie ervan wellicht begin 2003, wat maakt dat - naar schatting - de nieuwe wet rond Pasen 2003 in werking zal treden. Wat zegt de wet over de aanpassing van de bestaande vzw's? Wel, binnen een termijn van minimum één en maximum vijf jaar - het KB moet dat vastleggen - dienen zij hun statuten aan te passen aan de nieuwe wet. De bestaande vzw's hebben met andere woorden minstens één jaar de tijd om zich in regel te stellen. Nieuwe vzw's daarentegen zullen onmiddellijk de nieuwe bepalingen moeten nakomen."

GMG: Als u een afweging zou maken van de nieuwe vzw-wet, welke kansen zitten er dan volgens u in en welke pijnpunten?

Joachim Beddegenoots

Vooraf voor de kleinere vzw's komt de lat vrij hoog te liggen.

”

"Een pluspunt is zeker dat de vzw's en de *non profit* sector een grotere geloofwaardigheid zullen verwerven in het maatschappelijk en economisch leven. Iedereen zal kunnen zien dat

alles correct verloopt, dat er transparantie is, dat de vzw geen mechanisme is om zware verplichtingen te ontlopen... Nee, de vzw zal er zijn omdat ze vzw wil zijn.

Ook brengt de toegenomen openheid van de vzw mee dat ze meer verantwoord zal moeten bestuurd worden. Bestuurders zullen zich als het ware gecontroleerd weten door 'jan en alleman'; iedereen kan op de griffie de statuten en rekeningen gaan inkijken. Misbruiken

zullen hierdoor uiteraard afnemen, wat de credibiliteit en de geloofwaardigheid van de vzw-sector alleen maar kan ten goede komen.

Een pijnpunt is de toegenomen

kost van de boekhouding. Vooral de grotere vzw's zullen een zwaardere boekhouding moeten voeren en daarnaast ook hun ledenlijsten correct opvolgen, hun dossier bij de griffie aanleggen en *up to date* houden enzovoort. Dit alles vergt behoorlijk wat mankracht, die er momenteel misschien niet is.

Bovendien merk je toch wel dat men de vzw's wil spiegelen aan de handelsvennootschappen. Men wil gaan professionaliseren in een sector die voor een groot stuk drijft op vrijwilligers, *non-professionals* dus. Vooral voor de kleinere vzw's komt de lat vrij hoog te liggen. Zij zullen zich minstens moeten gaan bijscholen, eventueel personeel in dienst nemen... Hierdoor kan het financiële evenwicht van de vzw en mogelijk ook de motivatie van de mensen bedreigd worden. Een en ander zal ook mee afhangen van de precieze boekhoudverplichtingen die nog bij KB moeten geregeld worden."

GMG: Als u alles in balans zou leggen, hoe is dan uw slotindruk? Positief of veeleer negatief?

"Moeilijke vraag. Als de wet misbruiken bij vooral de grotere vzw's kan tegengaan, is dat zeker positief. Alleen vrees ik een beetje dat ze misschien mensen in het veld zal afschrikken om - gezien de opgelegde verplichtingen - nog in de vzw-vorm te blijven of een nieuwe vzw op te starten. En wat is het alternatief? Verder bestaan als feitelijke vereniging. De consequentie daarvan is dat hun eigen persoonlijke aansprakelijkheid en heel hun

Joachim Beddegenoots

De vzw zal er zijn omdat ze vzw wil zijn.

”

vermogen onverkort in het geding blijven. En dat mag toch niet het doel zijn van deze wet, of een gevolg ervan. De praktijk zal uitwijzen of de voordelen van de vzw-vorm, de lusten, nog

voldoende groot zijn om op te wegen tegen de toegenomen lasten".

HOUDER, LET OP UW BOEKEN

Een van de belangrijkste veranderingen - zoniet de belangrijkste - die de nieuwe wet doorvoert, is het invoeren van specifieke boekhoudkundige regels en de verplichting tot neerlegging van de jaarrekening bij de Nationale Bank /de Griffie. Desbetreffend wordt een onderscheid gemaakt tussen kleine, middelgrote en grote vzw's, met verschillende verplichtingen naargelang van de grootte.

Kleine vzw: overschrijdt maximaal één van volgende criteria:

- het equivalent, gemiddeld over het jaar, van vijf voltijdse werknemers;
- 250.000 euro aan courante ontvangsten, exclusief BTW;
- balanstotaal van 1.000.000 euro.

Hier volstaat een vereenvoudigde boekhouding (mutaties in contant geld of op rekeningen).

Middelgrote vzw: overschrijdt minimaal twee van de hierboven vernoemde criteria.

De boekhouding moet gebeuren conform de wet van 1975 (principes van dubbele boekhouding) met aanpassingen volgens uitvoeringsKB.

Grote vzw: telt gemiddeld over het jaar meer dan 100 voltijdse werknemers of overschrijdt minimaal twee van volgende criteria:

- het equivalent, gemiddeld over het jaar, van vijftig voltijdse werknemers;
- 6.250.000 euro aan courante ontvangsten, exclusief BTW;
- balanstotaal van 3.125.000 euro.

Een dergelijke vzw moet de boekhoudwet van 1975 volgen én een commissaris aanstellen.

Om de doorzichtigheid optimaal te maken, wordt naast de boekhoudkundige verplichtingen en de controlemechanismen, ook gestipuleerd dat de middelgrote en grote vzw's hun jaarrekening moeten neerleggen bij de Nationale Bank (binnen de dertig dagen na de goedkeuring ervan). Tegelijk dient een lijst neergelegd met gegevens over bestuurders en commissarissen alsook het verslag van laatstgenoemden. De kleine vzw's leggen hun jaarrekening neer ter griffie.

**Wie dit alles nog meer in detail wil napluizen,
brengt best een bezoekje aan de Procura-webstek:
www.procura.be.**